

ΔΙΑΣΑΦΗΝΙΣΕΙΣ

Τ Μ Η Μ Α
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2004-2005

ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΓΝΩΣΙΟΘΕΩΡΙΑ: QUINE, Ο ΙΣΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΠΟΙΘΗΣΗΣ	Άσκηση - Φ 044
Γιώργος Μαραγκός	Παρασκευή 11:30-2:30, Σ 1
Κριτική μελέτη του έργου των W.v. Quine και J.S. Ullian, Ο ιστός της πεποίθησης.	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ	Παράδοση (Υ) - Φ 100
Σταυρούλα Τσινόρεμα	Πέμπτη 11:30-2:30, Δ 3-7Α
ΛΟΓΙΚΗ	Παράδοση (Υ) - Φ 120
Γιώργος Ρουσόπουλος	Πέμπτη 2:30-5:30, Δ 2-B
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ	Παράδοση (Υ) - Φ 140
Κωνσταντίνος Καβουλάκος	Δευτέρα 11:30-2:30, Δ 3
<p>Το μάθημα έχει ως στόχο την εισαγωγή στα βασικά ζητήματα της πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας. Εκκινώντας από την πολιτική σκέψη του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη, θα αναφερθούμε στη χριστιανική κοινωνική και πολιτική φιλοσοφία και, στη συνέχεια, σε κεντρικές μορφές της πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας των νεώτερων χρόνων, οι τοποθετήσεις των οποίων αποτελούν παραδειγματικές απαντήσεις στα κύρια φιλοσοφικά ερωτήματα που θέτει η πολιτική και ηθική συγκρότηση της ανθρώπινης κοινωνίας.</p> <p>Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος θα τεθούν οι έννοιες της δικαιοσύνης και του κοινού αγαθού, η σχέση ατόμου και κοινότητας, η ιδέα του κοινωνικού συμβολαίου, η αντιπαράθεση μεταξύ κανονιστικών και περιγραφικών θεωριών, το πρόβλημα της ελευθερίας, το ζήτημα της παιδείας κ.λπ. Πέρα από τους αρχαίους συγγραφείς, οι εισαγωγικές μας αναφορές θα αφορούν το έργο των Μακιαβέλι, Χομπς, Λοκ, Ρουσσώ, Καντ, Χέγκελ και Μαρξ.</p> <p>Βασική βιβλιογραφία: G. Sabine, <i>Ιστορία των πολιτικών θεωριών</i> (Αθήνα, χχ). Π. Κιτρομηλίδης, <i>Νεότερη πολιτική θεωρία</i> (Αθήνα 1996). U. Cerroni, <i>Η πολιτική σκέψη</i> (Αθήνα 1985).</p>	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ	Παράδοση - Φ 203
Μαρία Βενιέρη	Πέμπτη 2:30-5:30, Αίθ. Βιβλιοθήκης
<p>Τα ερωτήματα σχετικά με τη γλώσσα και τη σχέση της με τον ομιλητή και τον κόσμο αποτέλεσαν για πολλούς φιλοσόφους, κυρίως κατά το πρώτο μισό του 20ού αιώνα, το κλειδί για την αντιμετώπιση όλων των φιλοσοφικών προβλημάτων.</p> <p>Στο μάθημα αυτό θα εξετάσουμε το έργο μεγάλων φιλοσόφων της περιόδου αυτής, όπως του Φρέγκε, του Ράσελ και του Βιτγκενστάιν, οι οποίοι έθεσαν τις βάσεις για την ανάπτυξη της σύγχρονης φιλοσοφίας της γλώσσας. Επίσης θα ασχοληθούμε και με τη συμβολή των Ώστιν, Σέρλ και Γκράις στην πραγματολογία, καθώς και με τη συζήτηση που ξεκίνησε με την αιτιακή θεωρία του νοήματος των Κρίπκε και Πάτναμ.</p>	

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥ	Παράδοση - Φ 204
Γιώργος Μαραγκός	<i>Πέμπτη 5:30-8:30, Δ 2-B</i>
Συστηματική και ιστορική εισαγωγή στο πρόβλημα των σχέσεων νου και σώματος, όπως αυτό τίθεται στη νεότερη και στη σύγχρονη φιλοσοφία.	

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ: ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ	Παράδοση - Φ 205.2
Γιώργος Ζωγραφίδης	<i>Τετάρτη 5:30-8:30, Δ 2-B</i>
<p>Το πρόβλημα του κακού δεν μπορεί να ιδωθεί σήμερα ως ένα ακόμη θεολογικό-φιλοσοφικό πρόβλημα, όπως επί αιώνες παρουσιάστηκε, συζητήθηκε και δεν λύθηκε. Η ένταση της θεωρητικής συζήτησης αντανάκλα τη δυσκολία του ανθρώπου να αντιμετωπίσει την ίδια την εμπειρία του κακού σε πολλά επίπεδα της ζωής του. Οι «λιμοί και καταποντισμοί», οι θρησκευτικοί πόλεμοι, ο σεισμός της Λισσαβώνας, το Ολοκαύτωμα, ο σημερινός αμφίπλευρος «πόλεμος ενάντια στο κακό», είναι φυσικά φαινόμενα και ανθρωπίνες πράξεις (προσωπικές, κοινωνικές, πολιτικές) που –πέρα από τις αιτίες τους-, αν δεν έχουν κάποιο νόημα, κάνουν εμφανές αλλά και ανυπόφορο το παράλογο της ανθρωπίνης ζωής, και αμφισβητούν ευθέως τον «καλύτερο δυνατό κόσμο» και τον «πανάγαθο, παντοδύναμο και παντογνώστη Θεό» των θειστών φιλοσόφων.</p> <p>Οι απόπειρες να ερμηνευθεί η παρουσία του κακού στον κόσμο (να της δοθεί ένα νόημα, να περιοριστεί ή να εξαλειφθεί) είναι πολλές και αφορούν διαφορετικά πεδία: η ιστορία του Ιώβ στην <i>Παλαιά Διαθήκη</i>, οι πίνακες του Ιερώνυμου Μπος, η ιστορία του Ιβάν στους <i>Αδελφούς Καραμαζώφ</i>, ο <i>Μόμπυ-Ντικ</i>, το <i>Αποκάλυψη τώρα</i>, η «Τελική λύση», ο Ποινικός Κώδικας, ο <i>Πρόεδρος του καλού και του κακού</i>. Στη φιλοσοφία η παράλληλη συζήτηση οδήγησε στην κατασκευή δικαιολογήσεων του Θεού απέναντι στο κακό (θεοδικίες) ή στην επίκληση του κακού εναντίον της ύπαρξης Θεού.</p> <p>Σκοπός της παράδοσης είναι η κατανόηση και ο έλεγχος των προϋποθέσεων και των ορίων των φιλοσοφικών θεοδικιών, τόσο στο πλαίσιο της εποχής τους και της φιλοσοφικής τους παράδοσης όσο και εν όψει της σύγχρονης κριτικής στις παραδοσιακές θεοδικίες.</p> <p>Η παράδοση περιλαμβάνει τις παρακάτω θεματικές: 1. Το πρόβλημα του κακού στη σύγχρονη φιλοσοφία της θρησκείας: Το λογικό πρόβλημα (Mackie, Plantinga) – Το εμπειρικό πρόβλημα (W. Rowe). 2. Η καταγωγή του κακού: το ιουδαϊοχριστιανικό παράδειγμα – ο Πλωτίνος. 3. Μορφές κακού (α). Ο θάνατος: ο θάνατος ως μη κακό –η επικούρεια θεραπεία, η στωική αδιαφορία και η χριστιανική ανάσταση. 4. Μορφές κακού (β). Η ύλη: η νεοπλατωνική θέση – ο μανιχαϊσμός και η χριστιανική απάντηση. 5. Το νόημα του κακού: Το δικαιολογημένο κακό – οι θεοδικίες: (α) Η πλατωνική και η στωική αντίληψη, (β) Ειρηναίος και John Hick: η 'θεοδικία της διαμόρφωσης της ψυχής', (γ) Αυγουστίνος: η θεοδικία της ελεύθερης βούλησης, (δ) Η θεοδικία του Richard Swinburne. 6. Το νόημα του κακού: Το αδικαιολόγητο κακό (Ιώβ). 7. Η κοινοτυπία του κακού και οι αφηγήσεις για το κακό – πέρα από τις θεοδικίες.</p> <p>Βιβλιογραφία: Ν. Ματσούκας, <i>Το πρόβλημα του κακού</i> (Θεσσαλονίκη: Πουρναράς, 1986). R. Mutchembled, <i>Μια ιστορία του διαβόλου</i> (Αθήνα: Μεταίχμιο, 2003). J. Baudrillard, <i>Η διαφάνεια του κακού</i> (Αθήνα: Εξάντας, 1996). A. Plantinga, <i>God, Freedom and Evil</i> (Νέα Υόρκη: Harper & Row, 1974). J. Mackie, <i>The Miracle of Theism</i> (Οξφόρδη: Clarendon Press, 1982). M. McCord Adams & R. M. Adams (επιμ.), <i>The Problem of Evil</i> (Οξφόρδη: OUP, 1990). R. Swinburne, <i>Providence and the Problem of Evil</i> (Οξφόρδη: Clarendon Press, 1998). W. Rowe (επιμ.), <i>God and the Problem of Evil</i> (Οξφόρδη: Blackwell, 2001). S. Neiman, <i>Evil in modern thought</i> (Princeton: Princeton UP, 2002).</p>	

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ: ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΥ (HOBBS, LOCKE, ROUSSEAU, KANT ΚΑΙ RAWLS)	Παράδοση - Φ 240.5
Φίλιππος Βασιλόγιαννης	<i>Τρίτη 8:30-11:30, Αίθ. Μιχαήλ</i>
<p>1. Εισαγωγή. Μία ιστορική επισκόπηση των θεωριών του κοινωνικού συμβολαίου. Η κοινή επιχειρηματολογική δομή των θεωριών. 2. Η θεωρία του Thomas Hobbes. 3. Η θεωρία του John Locke. 4. Η θεωρία του Jean-Jacques Rousseau. 5. Η θεωρία του Immanuel Kant. 6. Μία συγκριτική επισκόπηση των θεωριών των Hobbes, Locke, Rousseau και Kant. Η κριτική του Hume και του Hegel. 7. Μία σύγχρονη απάντηση: η θεωρία του John Rawls. 8. Το ηθικό περιεχόμενο του κοινωνικού συμβολαίου.</p>	

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΙΣΘΗΤΙΚΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ	Παράδοση - Φ 250.14
Λίσα Χατζοπούλου	<i>Παρασκευή 5:30-8:30, Δ 2-A</i>
<p>Σκοπός του μαθήματος: η παρουσίαση των βασικότερων αισθητικών θεωριών από την αρχαιότητα μέχρι τον 20^ο αιώνα.</p> <p>Σχεδιάγραμμα περιεχομένου: Α'. Αισθητική: η γένεση του όρου, οι ορισμοί και το περιεχόμενο. Βασικά αισθητικά προβλήματα: φύση και τέχνη, το ωραίο, το υψηλό, τέχνη και ηθική, τέχνη και αλήθεια, το πρόβλημα του γούστου, αισθητική στάση – αισθητική εμπειρία, κ.ά.</p> <p>Β'. Βασικές αισθητικές θεωρίες: 1. Η κλασική αισθητική: Πλάτων, Αριστοτέλης, Οράτιος. 2. Ο Μεσαίωνας: ο θεολογικός χαρακτήρας της αισθητικής, οι προϋποθέσεις του ωραίου, το σύμβολο, η αλληγορία, η αναλογία, η</p>	

αισθητική θεώρηση του σύμπαντος. 3. Η Αναγέννηση: οι αρχές της Αναγεννησιακής αισθητικής, μουσική και ποίηση / μουσική και ζωγραφική / ζωγραφική και ποίηση, αντιλήψεις περί του καλλιτέχνη, νεοπλατωνισμός. 4. Η περίοδος του Διαφωτισμού: ο κλασικισμός, οι Βρετανοί εμπειριστές, ο γερμανικός ιδεαλισμός. 5. Ρομαντισμός: συναίσθημα και φαντασία, η τέχνη ως έκφραση, ποίηση και αλήθεια, ο καλλιτέχνης ως δημιουργός. Η μεταγενέστερη διάσταση: ο αισθητισμός και ο ηθικισμός. 6. Ρεαλισμός, νατουραλισμός, βερισμός. 7. Θεωρίες του 20^{ου} αιώνα: μοντερνισμός, φουτουρισμός, υπερρεαλισμός. Η θεωρία του Κρότσε. Μαρξισμός και τέχνη.

ΘΕΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ:
ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣΗΣ

Παράδοση - Φ 260.5

Γιώργος Καραμανώλης

Παρασκευή 2:30-5:30, Δ 2–Β

Ένα από τα πιο πολυσυζητημένα ζητήματα της σύγχρονης ηθικής είναι αν η αιτιοκρατία (ντετερμινισμός) συμβιβάζεται με την ελευθερία της βούλησης. Η συζήτηση αυτή εμφανίζεται για πρώτη φορά στην αρχαιότητα, στην ελληνιστική εποχή κυρίως με τους Στωικούς, και επηρεάζει σημαντικά όλη τη μετέπειτα φιλοσοφία. Τα ερωτήματα που τίθενται είναι τα εξής: με ποιά έννοια πρέπει να είναι κανείς ελεύθερος για να έχει ευθύνη των πράξεών του; Είναι κανείς ελεύθερος όταν ακολουθεί κάθε επιθυμία του; Οι Στωικοί απαντούν αρνητικά και δείχνουν να συμβιβάζουν την πίστη τους στην αιτιοκρατία και την θεία πρόνοια με την πίστη στην ανθρωπινή ελευθερία της βούλησης. Είναι η θεωρία τους μια πειστική θεωρία ελευθερίας της βούλησης; Με ποιά έννοια είναι κανείς ελεύθερος αν αποτελεί μέρος ενός θεϊκού σχεδίου; Το μάθημα θα εξετάσει όλη την αρχαία συζήτηση από τις αρχές της στον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη, στην κορύφωσή της με τους Στωικούς και τους Επικούρειους, και κατόπιν την εξέλιξή της στον Πλωτίνο και στον Αυγουστίνο με τον οποίο διαμορφώνεται η χριστιανική αντίληψη για την ελευθερία της βούλησης. Θα προηγηθεί σύντομη εισαγωγή στους υπό εξέταση φιλοσόφους.

ΠΛΑΤΩΝ: Η ΗΘΙΚΗ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΑ

Παράδοση - Φ 264.1

Κωνσταντίνος Σαργέντης

Τρίτη 2:30-5:30, Β 1–15

Στην παράδοση θα εξετασθεί θεματικά η ηθική θεωρία του Πλάτωνα, κυρίως όπως αυτή παρουσιάζεται στους πρώιμους και στους μέσους Διαλόγους του, αναφορές θα γίνουν ωστόσο και στο ύστερο έργο του. Θα εξετασθούν τα σωκρατικά παράδοξα, η έννοια του αγαθού, η περί ψυχής θεωρία, ο πλατωνικός έρως, καθώς και στοιχεία της πολιτικής φιλοσοφίας του Πλάτωνα. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην *Πολιτεία*. Επιγραμματικά, το ηθικό πρόβλημα της *Πολιτείας* μπορεί να διατυπωθεί με το ερώτημα, τι είναι η δικαιοσύνη και γιατί ο άνθρωπος πρέπει να είναι δίκαιος.

Με αφετηρία την ανάλυση των ηθικών θέσεων στο έργο αυτό θα δειχθούν τα σημεία της εξέλιξης της ηθικής φιλοσοφίας του Πλάτωνα από τους πρώιμους στους μέσους Διαλόγους. Η άποψη που υποστηρίζει αυτήν την εξέλιξη είναι διαδεδομένη στη βιβλιογραφία για τον Πλάτωνα. Υπάρχει ωστόσο και η αντίθετη άποψη, που πρόσφατα υποστήριξε η Julia Annas, η οποία δεν δέχεται μια τέτοια εξέλιξη. Θα έχουμε την ευκαιρία να εξετάσουμε επαρκώς αυτό το θέμα.

Κείμενο: Πλάτων, *Πολιτεία*, εισ. σημείωμα–μτφ.–ερμην. σημειώματα Ν. Μ. Σκουτερόπουλος (Αθήνα: Πόλις, 2002). Βασική βιβλιογραφία: J. Annas, *Platonic Ethics Old and New* (Νέα Υόρκη: Cornell University Press, 1999). *An Introduction to Plato's Republic* (Οξφόρδη 1981). Τ. Irwin, *Plato's Ethics* (Οξφόρδη 1995).

ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ:
ΟΡΘΟΛΟΓΙΣΜΟΣ, ΕΜΠΕΙΡΙΣΜΟΣ, ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

Παράδοση - Φ 280.3

Βασιλική Γρηγοροπούλου

Τρίτη 5:30-8:30, Δ 2–Β

Στην παράδοση θα αναλυθούν ζητήματα, όπως: πώς είναι δυνατή η γνώση, πώς ο νους ενώ διαφέρει από τα αισθητά αντικείμενα μπορεί να φτάσει στη γνώση τους, εάν είναι δυνατή η ενότητα της επιστήμης, η σχέση βούλησης και κρίσης, έχουν αποτελέσει αφορμή για να συγκροτηθούν εντελώς διαφορετικές θεωρίες.

Θα εξεταστούν, πρώτον, οι τοποθετήσεις φιλοσόφων, οι οποίοι έχουν χαρακτηριστεί ως *ορθολογιστές*, όπως ο Descartes, ο Spinoza και ο Leibniz, οι δεσμοί και οι διαφορές τους. Δεύτερον, θεωρίες που έχουν ενταχθεί στον *εμπειρισμό*, όπως του Bacon, Hobbes, Gassendi, Locke, Hume. Αντικείμενο συζήτησης θα αποτελέσει κατά πόσον οι κατηγοριοποιήσεις «ορθολογισμός» και «εμπειρισμός» έχουν ισχύ και χρησιμεύουν για να κατανοήσουμε τις παραπάνω θεωρίες. Τρίτον, εξετάζεται το «πρόγραμμα του Διαφωτισμού» σε σχέση με τη γνώση, την κοινωνική πρόοδο, την εκπαίδευση και τη χειραφέτηση του ανθρώπου και του πολίτη. Επίσης, η πορεία ανάπτυξης του Διαφωτισμού στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες (Ολλανδία, Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία, Γερμανία), η συμβολή της φιλοσοφίας του 17ου αιώνα και σε τι οφείλεται η διάκριση ανάμεσα στον πρώτο (ή ριζοσπαστικό Διαφωτισμό) και τον δεύτερο ή ώριμο Διαφωτισμό.

Βασικά κείμενα: R. Descartes, *Λόγος περί της μεθόδου*, εισ.-μτφ.-σχόλια Χ. Χρηστίδης (Αθήνα: Παπαζήσης, 1976). *Κανόνες για την καθοδήγηση του πνεύματος*, μτφ.-σχόλια Γ. Δαρδιώτης, εισ. Ν. Αυγελής (Θεσσαλονίκη: Εγνατία, 1974). *Στοχασμοί περί της Πρώτης Φιλοσοφίας*, μτφ.-σχόλια Ε. Βανταράκης (Αθήνα: Εκκρεμές, 2003). B. Spinoza, *Πραγματεία για τη διάρθωση του νου*, μτφ. Β. Jacquemart-Β. Γρηγοροπούλου, επιμ.-σχόλια-επιμέτρο Β. Γρηγοροπούλου (Αθήνα: Πόλις, 2000). G. Leibniz, *Μεταφυσική Πραγματεία*, εισ.-μτφ. Π. Καϊμάκης (Θεσσαλονίκη: Εγνατία, 1975). *Η Μοναδολογία*, εισ. Γ. Βώκος, μτφ. Σ. Λαζαρίδης (Αθήνα: Υπερίων, 1997). Τ. Hobbes, *Λεβιάθαν*,

εισ. Α. Μεταξόπουλος (Αθήνα: Γνώση, 1989). J. Locke, *An Essay Concerning Human Understanding* (Οξφόρδη 1975). I. Kant, *Κριτική του Καθαρού Λόγου*, εισ.-μτφ.-σχόλια, Α. Γιανναράς (Αθήνα: Παπαζήσης, 1979). *Τι είναι Διαφωτισμός*, μτφ. Ν. Μ. Σκουτερόπουλος (Αθήνα: Κριτική, 1989).

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΙΔΕΑΛΙΣΜΟΣ:
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΥΣ FICHTE ΚΑΙ SCHELLING

Παράδοση - Φ 285.2

Φωτεινή Βάκη

Δευτέρα 5:30-8:30, Δ 2-B

Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση και κριτική προσέγγιση των βασικών θέσεων των Φίχτε και Σέλιγκ. Η σκέψη του Φίχτε ριζοσπαστικοποιεί τον Καντ επιχειρώντας την ένωση θεωρητικού και πρακτικού λόγου μέσα από την έννοια του «Εγώ» που αποτελεί την ύψιστη αρχή της Φιχτιανής φιλοσοφίας όπως επίσης και μέσα από τις έννοιες της πρωταρχικότητας του πράττειν και της ελευθερίας. Η έκθεση και ερμηνεία των παραπάνω εννοιών θα αποτελέσει το αντικείμενο του πρώτου μέρους του μαθήματος. Στο δεύτερο μέρος θα επιχειρηθεί η κριτική αντιπαράθεση του Φιχτιανού ιδεαλισμού με την φυσική φιλοσοφία του Σέλιγκ. Αν ο Φίχτε ριζοσπαστικοποιεί την καντιανή κοπερνίκεια στροφή ερμηνεύοντας τον κόσμο ως προϊόν του «Εγώ», δείχνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τον απερίστατο χαρακτήρα της αυτο-συνείδησης, ο Σέλιγκ δείχνει αντιθέτως, ότι οι δυνάμεις του «Εγώ» υπόκεινται στη φύση. Η φιλοσοφία του Σέλιγκ αποτελεί συνεπώς γέφυρα μεταξύ ιδεαλισμού και ρεαλισμού, επηρεάζοντας ένα μεγάλο εύρος μεταγενέστερων στοχαστών, όπως Μαρξ, Νίτσε, Χάιντεγκερ, κ.ο.κ. Στο τελευταίο μέρος του μαθήματος θα συζητηθεί η συμβολή της διαμάχης Φίχτε-Σέλιγκ στη σύγχρονη φιλοσοφία.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ 20^{ου} ΑΙΩΝΑ:
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ, ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΑ, ΥΠΑΡΞΙΣΜΟΣ

Παράδοση - Φ 290.1

Κωνσταντίνος Ανδρουλιδάκης

Δευτέρα 2:30-5:30, Δ 3-7A

Η φιλοσοφία της ζωής εκφράσθηκε στον 19^ο αι. κυρίως από τον Φ. Νίτσε (F. Nietzsche) και στον 20^ο αι., μεταξύ άλλων, από τον Α. Μπερζόν (H. Bergson). Η Φαινομενολογία ιδρύθηκε από τον Ε. Χούσερλ (E. Husserl) και αναπτύχθηκε σε ένα από τα σπουδαιότερα και πιο γόνιμα φιλοσοφικά ρεύματα. Ο Υπαρξισμός θεμελιώθηκε από τον Σ. Κίρκεγκωρ (S. Kierkegaard) και, εν μέρει υπό την επιρροή της Φαινομενολογίας, αναπτύχθηκε κυρίως από τους Μ. Χάιντεγκερ (M. Heidegger), Κ. Γιάσπερς (K. Jaspers), Ζ.-Π. Σαρτρ (J.-P. Sartre), Γκ. Μαρσέλ (G. Marcel) κ.α.

Στο μάθημα θα παρουσιασθούν, σε μια ιστορική και συστηματική επισκόπηση, τα παραπάνω ρεύματα της φιλοσοφίας του 20^{ου} αιώνα.

Βασική βιβλιογραφία: I. Μ. Μποχένσκι, *Ιστορία της σύγχρονης ευρωπαϊκής φιλοσοφίας, 20ός αιώνας* (Αθήνα: Δωδώνη, 2^η έκδ. 1985). Encyclopédie de la Pleiade (εκδ.): *Ιστορία της Φιλοσοφίας*, τόμ. 3 & 4 (Αθήνα: MIET, 1978-79). F. Châtelet (επιμ.), *Η Φιλοσοφία*, τόμ. 4: *Ο εικοστός αιώνας* (Αθήνα: Γνώση, 1987). J. Passmore, *A Hundred Years of Philosophy* (Harmondsworth: Penguin Books, 1957 [& ανατυπώσεις]).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ I:
Ε. ΧΟΥΣΕΡΛ

Παράδοση - Φ 291.3

Παναγιώτης Θεοδώρου

Τρίτη 11:30-2:30, Δ 2-B

Η Φαινομενολογία αποτελεί το δεύτερο μεγάλο ρεύμα στη φιλοσοφία του 20^{ου} αιώνα (δίπλα σε αυτό της αναλυτικής φιλοσοφίας). Οι βάσεις της φαινομενολογικής φιλοσοφίας, τίθενται στις περίφημες *Λογικές Έρευνες* (1900/01) του Έντμουντ Χούσερλ (Edmund Husserl). Σε εκείνο το έργο ο Χούσερλ μας καλεί να αποδεσμευτούμε από την παραδοσιακή εικότολογική φιλοσοφία και να οδεύσουμε προς το πώς έχουν αυτά τούτα τα πράγματα («zu den Sachen selbst!»). Σε αυτό το πλαίσιο εισάγεται και αναλύεται η φαινομενολογική σημασία της θεμελιακής έννοιας της «αποβλεπτικότητας» (*Intentionalität*) της συνείδησης. Στη βάση της ιδέας της αποβλεπτικότητας, η συνείδηση δεν συλλαμβάνεται πλέον ως μια κλειστή εμμένεια αλλά ως εκάστοτε ήδη σχετιζόμενη με ένα κόσμο πέραν του ρου των βιωμάτων της. Παράλληλα, στη βάση του ότι αυτό που μας χαρακτηρίζει ως όντα είναι η αποβλεπτικότητά μας, διανοίγεται η δυνατότητα για μια φαινομενολογική επαναπροσέγγιση παραδοσιακών φιλοσοφικών προβλημάτων. Τι ακριβώς σημαίνει το να γνωρίζουμε αντικείμενα στην αντίληψη, στις γλωσσικές θεματοποιήσεις, ή στην επιστήμη; Υπάρχουν α priori όροι διασφάλισης της αλήθειας στις διάφορες συνειδησιακές αποβλέψεις μας; Πώς γίνεται δυνατή η γλωσσική επικοινωνία; Τι ακριβώς αφορά η λογική ως γενική θεωρία της αλήθειας;

Στις *Ιδέες I* (1913) καταγράφεται, ακολούθως, η «υπερβατολογική στροφή» της χουσερλιανής φαινομενολογίας. Όλα τα προηγούμενα ερωτήματα επαναπροσεγγίζονται μέσα από την καινοφανή μέθοδο της φαινομενολογικής αναγωγής ή εποχής και την ανακάλυψη του φαινομενολογικού υπερβατολογικού εγώ. Ο τελευταίος σταθμός της σκέψης του Χούσερλ συνδέεται εκδοτικά με το τελευταίο έργο του, την *Κρίση των Ευρωπαϊκών Επιστημών* (1936). Σε ετούτο το έργο η ώριμη φαινομενολογία αναλαμβάνει να εξετάσει το γενετικό-ιστορικό πέρασμα του ευρωπαϊκού ανθρώπου από την προ-επιστημονική στην επιστημονική αποβλεπτική συνείδηση. Στόχος του Χούσερλ είναι πλέον να διαλευκάνει ένα φαινόμενο πλήρες συνεπειών για τον σύγχρονο άνθρωπο: την ανάδυση των κρίσεων θεμελιών στις επιστήμες και στον πολιτισμό μέσα στο πλαίσιο του δυτικού βίοκοσμου (*Lebenswelt*).

Συνολικά, σκοπός του μαθήματός μας είναι η εξοικείωση με τις έννοιες και τις διδασκαλίες του προγράμματος φαινομενολογικής φιλοσοφίας του Ε. Χούσερλ, καθώς και η ανάδειξη της σημασίας του έργου του μέσα στο πλαίσιο των σύγχρονων φιλοσοφικών προβλημάτων.

Βασική βιβλιογραφία: R. Sokolowski, *Εισαγωγή στη Φαινομενολογία*. Επιλεγμένες παράγραφοι από το έργο του Ε. Χούσερλ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

Σεμινάριο - Φ 331.3

Κωνσταντίνος Σαργέντης

Πέμπτη 2:30-5:30, Αίθ.Συνεδρ.Βιβλιοθήκ.

Η κανονιστική Ηθική αποτελεί μία από τις τρεις θεματικές περιοχές της ηθικής φιλοσοφίας (οι άλλες δύο είναι η Μεταηθική και η εφαρμοσμένη Ηθική). Στόχος της κανονιστικής Ηθικής είναι το να δώσει απάντηση στο ερώτημα ποιο είναι το κριτήριο του ηθικά ορθού και εσφαλμένου, ποιες είναι οι νόρμες που πρέπει να καθορίζουν το ανθρώπινο πράττειν. Βασικό αξίωμα όλων των θεωριών που υπάγονται στην κανονιστική Ηθική είναι η θέση ότι υπάρχει μόνο ένα και μοναδικό κριτήριο της ηθικής συμπεριφοράς, είτε πρόκειται για μόνο έναν κανόνα είτε για ένα (ενιαίο) σύνολο κανόνων ή αρχών. Ανάλογα με τη στρατηγική που ακολουθούν για την εξεύρεση αυτού του κριτηρίου, οι κανονιστικές ηθικές θεωρίες διακρίνονται στις α) αρεταϊκές, β) δεοντολογικές και γ) συνεπειοκρατικές θεωρίες.

Στο σεμινάριο θα εξεταστούν τα κύρια προβλήματα με τα οποία ασχολούνται αυτές οι θεωρίες, με αφετηρία πάντα κείμενα από το έργο εκπροσώπων τους, όπως (κατ' αντιστοιχία προς την πιο πάνω διάκριση) είναι οι: α) Πλάτων, Αριστοτέλης, MacIntyre, Slotte, β) Pufendorf, Locke, Kant, Ross, γ) Hobbes, Bentham, Mill, Moore, Hare, Rawls.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ: ΝΟΜΙΚΟΣ ΘΕΤΙΚΙΣΜΟΣ -
Η ΔΙΑΜΑΧΗ ΜΕΤΑΞΥ HART ΚΑΙ DWORKIN

Σεμινάριο - Φ 342.1

Φίλιππος Βασιλόγιαννης

Δευτέρα 5:30-8:30, Αίθ. Μιχαλή

1. Δίκαιο και φυσικό δίκαιο. 2. Δίκαιο, πολιτική και ηθική. 3. Η γλώσσα του δικαίου. Ο νομικός θετικισμός του H. L. A. Hart: ιδίως α) η διάκριση "easy cases" και "hard cases"- β) η διακριτική ευχέρεια του δικαστή- γ) η διάκριση νομικών και πολιτικών αποφάσεων. 4. Η κριτική του Ronald Dworkin. Ειδικότερα: 5. Κανόνες και αρχές δικαίου. 6. Η αντικειμενικότητα στο δίκαιο και η καλύτερη δυνατή πολιτική θεωρία. 7. Το καθήκον θεμελιώσεως των πολιτικών αποφάσεων. 8. Η δημοκρατική νομιμοποίηση του δικαστή.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ:
ΑΠΟ ΤΟ 10^ο ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΑ
ΣΤΟ ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ

Σεμινάριο - Φ 350.7

Κωνσταντίνος Πρώμος

Τρίτη 5:30-8:30, Αίθ. Βιβλιοθήκης

Το πρόβλημα της αυτονομίας της τέχνης, αν η τέχνη δηλαδή έχει τους δικούς της κανόνες ή αν υπόκειται σε κανόνες που προέρχονται από τη θρησκεία, την επιστήμη και τη φιλοσοφία, εξακολουθεί να είναι ένα σύγχρονο πρόβλημα το οποίο όμως έχει αρχαίες καταγωγές. Ο Πλάτων κρίνει την τέχνη με εξωαισθητικούς όρους, με βάση τη γνωστική και ηθική της αξία, κι ενώ δεν αναγνωρίζει την αυτονομία της, δέχεται εμμέσως πλην σαφώς την κοινωνικοπολιτική σημασία που έχουν τα μηνύματα που κομίζει. Αντιθέτως, ο Αριστοτέλης ανασκευάζει τη σαρωτική πλατωνική κριτική, προκρίνοντας το ιδιαίτερο καθεστώς που χαρακτηρίζει την τέχνη, η οποία έχει τους δικούς της κανόνες και αξίες, άρα και τη δική της αλήθεια, με κίνδυνο όμως να περιθωριοποιήσει την κοινωνικοπολιτική δυναμική της. Στο σεμινάριο αυτό θα εξετάσουμε το δίλημμα της αυτονομίας ή ετερονομίας της τέχνης και κάποιες από τις προεκτάσεις του στο 10^ο βιβλίο της *Πολιτείας*, στο *Περί ποιητικής* του Αριστοτέλη και σε επιλεγμένη δευτερεύουσα βιβλιογραφία σχετική με τα σημαίνοντα αυτά κείμενα.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ:
Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΩΝ

Σεμινάριο - Φ 359.1

Μαρία Βενιέρη

Τετάρτη 5:30-8:30, Σ 1

Η φιλοσοφία ως τα μέσα του 20ού αιώνα ήταν σχεδόν αποκλειστικά ανδρική υπόθεση. Παρ' όλα αυτά ήδη από την αρχαιότητα υπήρξαν γυναίκες που συμμετείχαν στο φιλοσοφικό γίγνεσθαι, είτε με αυτοτελή έργα τους είτε ακόμη και μέσω της αλληλογραφίας τους με διάσημους φιλοσόφους.

Στο σεμινάριο αυτό θα εξεταστεί η ζωή και το έργο γυναικών, όπως η Υπατία η Αλεξανδρινή, η Ann Conway, η Simone Weil, η Hanna Arendt, η G.E.M. Anscombe, η Iris Murdoch κ.ά., σε σχέση με τις εκάστοτε κοινωνικές και πνευματικές συνθήκες, με στόχο να καταδειχθεί η συμβολή τους σε διάφορους φιλοσοφικούς κλάδους, αλλά και να φωτιστούν ορισμένες πτυχές του προβλήματος της θέσης της γυναίκας στη Δύση. Για το σκοπό αυτό θα μελετηθεί και το έργο γυναικών, όπως η Mary Wollstonecraft και η Simone de Beauvoir, οι οποίες έθεσαν το θεωρητικό υπόβαθρο για την υπέρβαση της ισότητας των φύλων.

ΠΡΟΣΩΚΡΑΤΙΚΟΙ: ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ

Σεμινάριο - Φ 361.1

Ανδρέας Λέμπεντεφ

Η ανάλυση των αποσπασμάτων του Ηρακλείτου (540 – 480 π.Χ.) θα εστιάσει στην θεωρία του Λόγου και την ηθική-πολιτική φιλοσοφία του Εφεσίου σοφού.

ΠΛΑΤΩΝ: *ΕΥΘΥΦΡΩΝ* ΚΑΙ *ΜΕΝΩΝ*

Σεμινάριο - Φ 364.4

Γιώργος Καραμανώλης

Πέμπτη 11:30-2:30, Σ 2

Το μάθημα στοχεύει να εισαγάγει τους φοιτητές στον Πλάτωνα μέσα από τη σπουδή δύο από τους πρώιμους πλατωνικούς διαλόγους που έχουν επικρατήσει να ονομάζονται “σωκρατικοί”, καθώς θεωρείται ότι αντικατοπτρίζουν τη μέθοδο και τις φιλοσοφικές αναζητήσεις του Σωκράτη. Και στους δύο διαλόγους ο Σωκράτης απευθύνει ένα ερώτημα στον συνομιλητή του και εξετάζει κριτικά τις απαντήσεις του. Στον *Ευθύφωνα* το ζητούμενο είναι τί είναι η ευσέβεια, ενώ στον *Μένωνα* η αρετή εν γένει. Ενώ και οι δύο διάλογοι έχουν ηθική θεματική, στον *Μένωνα* που είναι πιο όψιμος τίθενται και επιστημολογικά ζητήματα. Ο συνομιλητής του Σωκράτη, Μένων, αμφισβητεί την αξία της σωκρατικής έρευνας εν γένει και της ηθικής έρευνας ειδικότερα. Τα ερωτήματα που τίθενται είναι τί γνώση απαιτεί η αρετή, αν αυτή είναι δυνατή και πώς την αποκτά κανείς; Στο μάθημα θα μελετηθούν και οι δύο διάλογοι, θα συζητηθούν μεθοδολογικά ζητήματα ανάγνωσης του Πλάτωνα, η σωκρατική μέθοδος και το πρώτο σχέδιασμα μιας πλατωνικής επιστημολογίας (θεωρία των ιδεών).

ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ: ΓΝΩΣΗ, ΜΕΘΟΔΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σεμινάριο - Φ 383.2

Βασιλική Γρηγοροπούλου

Τρίτη 5:30-8:30, Δ 2-B

Το σεμινάριο εξετάζει τη συνάφεια ανάμεσα στη γνωσιολογία και την πολιτική θεωρία φιλοσόφων του 17ου και του 18ου αιώνα, όπως του Χομπς, Σπινόζα, Λοκ, Μοντεσκιέ, Ρουσσώ, Ντιντερό, Καντ. Διερευνώνται οι μέθοδοι της ανάλυσης, της σύνθεσης, επαγωγής, παραγωγής, ορισμού και πώς χρησιμοποιούνται στις πολιτικές θεωρίες τους.

Εξετάζονται βασικές έννοιες του φυσικού δικαίου: υποθέσεις που έχουν διατυπωθεί για τη φυσική κατάσταση, τύποι συμβολαίου, μορφές διακυβέρνησης και όροι νομιμοποίησης: πολιτική επιστήμη και ρητορική πρακτική: συνείδηση και πολιτική κράτος και πολίτης: υποχρέωση και καθήκον: βούληση και δημόσια χρήση του λόγου: νόμος και ελευθερία.

Το σεμινάριο παρουσιάζει ένα συνδυασμό, πρώτον, παράδοσης επεξεργασμένου υλικού, δεύτερον, άσκησης πάνω σε κείμενα, τρίτον, εισηγήσεων εκ μέρους φοιτητών.

Ανάμεσα στους σκοπούς του σεμιναρίου είναι να εξοικειωθούν οι συμμετέχοντες με βασικές έννοιες της πολιτικής σκέψης του 17ου και 18ου αι., να μπορούν να τις αναλύουν μεθοδικά και να τις συνδέουν με τα φιλοσοφικά ρεύματα της εποχής, να εντοπίζουν τις διαφορές ως προς την ανάπτυξή τους εκ μέρους των θεωρητικών. Τέλος, το σεμινάριο δίνει την αφορμή να συζητηθούν προϋποθέσεις της έλλογης πράξης μέσα από τη συμβολή της θεωρητικής και πρακτικής σκέψης φιλοσόφων του Διαφωτισμού.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία: Τ. Χομπς, *Λεβιάθαν*, εισ. Α. Μεταξόπουλος (Αθήνα: Γνώση, 1989). Μ. Σπινόζα, *Πολιτική Πραγματεία*, μτφ. Α. Στυλιανού, εισ. Γ. Βώκος (Αθήνα: Πατάκης, 1996). Μοντεσκιέ, *Το πνεύμα των Νόμων*, εισ. Π. Κονδύλης, μτφ. Κ. Παπαγιώργης (Αθήνα: Γνώση, 1994). Τ. Λοκ, *Δεύτερη Πραγματεία περί Κυβερνήσεως*, εισ.-μτφ.-σχόλια Π. Κιτρομηλίδης (Αθήνα: Γνώση, 1990). Μ. Αγγελίδης, *Η γένεση του Φιλελευθερισμού* (Αθήνα: Ίδρυμα Σ. Καραγιώργα, 1994). Ι. Πατέλλη, *Η φιλοσοφία του Hobbes* (Αθήνα 1995). Λ. Στράους, *Φυσικό Δίκαιο και Ιστορία* (Αθήνα: Γνώση, 1988). Π. Κονδύλης, *Η κριτική της μεταφυσικής στη Νεότερη σκέψη* (Αθήνα: Γνώση, 1983). Β. Γρηγοροπούλου, *Αγωγή και πολιτική στον Ρουσσώ* (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2002). Κ. Ψυχοπαίδης, *Κανόνες και αντινομίες στην πολιτική* (Αθήνα: Πόλις, 1999).

ΚΑΝΤ: Η ΗΘΙΚΗ ΤΟΥ ΚΑΝΤ

Σεμινάριο - Φ 384.3

Κωνσταντίνος Ανδρουλιδάκης

Τρίτη 11:30-2:30, Σ 1

Η καντιανή ηθική θεωρείται στη σύγχρονη φιλοσοφική έρευνα ως μία από τις κυριότερες ηθικές θεωρίες. Στο σεμινάριο θα μελετήσουμε και θα εξετάσουμε ορισμένα από τα κεντρικά θέματα και προβλήματα της καντιανής ηθικής.

Κείμενα: Ι. Καντ, *Τα θεμέλια της μεταφυσικής των ηθών*, εισ.-μτφ.-σχόλια Γ. Τζαβάρας (Αθήνα: Δωδώνη, 1984). Ι. Καντ, *Κριτική του πρακτικού Λόγου*, εισ.-μτφ.-παρατηρήσεις Μ. Φ. Δημητρακόπουλος (Αθήνα 2004). Ειδική βιβλιογραφία θα δοθεί στο σεμινάριο.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΙΔΕΑΛΙΣΜΟΣ:
ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ ΣΤΟΝ ΜΕΤΑ-ΚΑΝΤΙΑΝΟ ΙΔΕΑΛΙΣΜΟ

Σεμινάριο - Φ 385.1

Φωτεινή Βάκη

Τρίτη 2:30-5:30, Αίθ. Μιχελή

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που χαρακτηρίζει την κρίση του Διαφωτισμού και διχάζει τους στοχαστές του αφορά την έννοια της φύσης. Η αμφισημία της έννοιας της φύσης στα καντιανά έργα συνιστά έκφραση του νεωτερικού αδιεξόδου να συνδεθεί η μηχανιστική αντίληψη της φύσης με το αίτημα του αυτόνομου υποκειμένου, η αισιότητα με την ελευθερία. Η έννοια της φύσης στην Τρίτη Κριτική ως οργανισμού που διέπεται από τελεολογία και ερμηνεύεται με βάση την κατηγορία του ωραίου αποτελεί απάντηση στο παραπάνω πρόβλημα και αφετηρία μιας σειράς σημαντικών κειμένων τόσο του πρώιμου γερμανικού ιδεαλισμού όσο και του πρώιμου ρομαντισμού. Το έργο τέχνης θεωρείται η συνισταμένη ελευθερίας και υλικής φύσης.

Εκκινώντας από την Τρίτη Κριτική το μάθημα θα εξετάσει την αντίληψη του Schelling περί τέχνης ως οργάνου της φιλοσοφίας και την Εγελιανή θεωρία περί του τέλους της τέχνης, όπως αναπτύσσεται κατά βάση στην «Αισθητική». Τέλος θα επιχειρηθεί η αντιδιαστολή των παραπάνω απόψεων προς αυτές του ρομαντισμού μέσα από κάποια χαρακτηριστικά αποσπάσματα από κείμενα των Hamann, Lessing, Schiller, Schlegel και Holderlin.

ΘΕΜΑΤΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ I:
Ε. ΧΟΥΣΕΡΛ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΕΜΠΕΙΡΙΣΜΟΣ

Σεμινάριο - Φ 391.2

Παναγιώτης Θεοδώρου

Δευτέρα 2:30-5:30, Σ 1

Σε αυτό το μάθημα θα επιδοθούμε σε πραγματικές φαινομενολογικές ασκήσεις ώστε να εμβαθύνουμε στα θεμέλια της φαινομενολογικής μεθόδου του φιλοσοφείν και σε ειδικότερες θεματικές της φαινομενολογικής φιλοσοφίας του Έντμουντ Χούσερλ (Edmund Husserl). Αυτό θα το πραγματοποιήσουμε με την εκ του σύνεγγυς εξέταση ενός από τα χαρακτηριστικά κείμενα της χουσερλιανής φαινομενολογίας: τη δεύτερη *Λογική Έρευνα*. Σε αυτήν ο Χούσερλ επιχειρεί να αναδείξει εκείνο που ο ίδιος ονομάζει «ιδεατή ενότητα του είδους». Η φιλοσοφία επιθυμεί πάντα να εξηγήσει πώς γίνεται να εννοούμε κάτι σαν το τρίγωνο γενικά ή κάτι σαν το κόκκινο γενικά, κ.λπ., αλλά και πώς γίνεται να αναγνωρίζουμε κάτι σαν ένα από τα τρίγωνα ή σαν ένα δείγμα κόκκινου, κ.λπ. Παραδοσιακά, θεωρήθηκε πως όλα αυτά είναι δυνατά στη βάση κάποιας σχέσης μας με μια αντίστοιχη καθολικότητα. Στη δεύτερη *Λογική Έρευνα* ο Χούσερλ επιχειρεί να αποσαφηνίσει τον τρόπο με τον οποίο η φαινομενολογία αντιλαμβάνεται τις καθολικότητες (τα *καθόλου*). Επιχειρηματολογεί εναντίον των λύσεων που πρότειναν οι βρετανοί εμπειριστές Λοκ (Locke), Μπέρκλεϊ (Berkeley), Χιούμ (Hume), και Μιλ (Mill) με τις θεωρίες τους περί γενικών αντικειμένων, περί προσοχής, περί γενικής αναπαράστασης, και περί αφάιρεσης. Ο Χούσερλ διαπιστώνει φαινομενολογικά πως υπάρχουν τόσο αποβλεπτικά ενεργήματα στα οποία σχετιζόμαστε με το ατομικό όσο και αποβλεπτικά ενεργήματα στα οποία σχετιζόμαστε με το καθόλου. Τα δεύτερα είναι κατηγοριακά ενεργήματα «ιδέας», γνωστά μετέπειτα ως ενεργήματα «ειδητικής αναγωγής». Σε αυτά, ισχυρίζεται, συλλαμβάνεται με ιδιάζοντα τρόπο κάτι σαν την ιδεατή ενότητα του σχετικού είδους ή της ουσίας, π.χ., του τριγώνου, του κόκκινου, της αντίληψης, κ.λπ. Αλλά με αυτό δεν εννοείται ότι συλλαμβάνουμε το εκάστοτε είδος ως ένα ατομικό αντικείμενο· ο Χούσερλ αρνείται, παρά τα φαινόμενα, τόσο την ψυχολογική όσο και τη μεταφυσική υποστασιοποίηση του γενικού (Λοκ και Πλάτων αντίστοιχα). Αυτή είναι η περιβόητη χουσερλιανή θεωρία για την ουσιακή θέαση (*Wesensschau*), η μέθοδος για τη σύλληψη αναγκαίων αληθειών, και συνιστά τη βάση για όλες τις μετέπειτα μεταλλάξεις της θεωρίας του Χούσερλ για το *a priori*.

Ιδεώδες, λοιπόν, ζητούμενο του μαθήματός μας είναι η επίτευξη της βαθύτερης αφομοίωσης της χουσερλιανής φαινομενολογίας μέσω του παραλληλισμού της με τον βρετανικό εμπειρισμό και της εξέτασης της θεωρίας περί ειδητικής αναγωγής και ουσιακής θέασης.

Βασική βιβλιογραφία: E. Husserl, *Δεύτερη Λογική Έρευνα*. Διδακτικές σημειώσεις και σχετικά αποσπάσματα αναφορικά με βασικές ιδέες του παραδοσιακού εμπειρισμού.

ΤΟΜΕΑΣ ΘΕΩΡΙΑΣ & ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ Ι	Παράδοση (Υ) - ΨΥΧΣ 100
Σταυρούλα Κυρκούλη	<i>Παρασκευή 11:30-2:30, Δ 3-7Α</i>
<p>Περιοχές μελέτης περιλαμβάνουν την ανάλυση της φύσης της ψυχολογίας (ιστορικές καταβολές, σύγχρονες θεωρήσεις της ψυχολογίας, ψυχολογική έρευνα), βιολογική βάση της συμπεριφοράς, ανάπτυξη, αντίληψη, μάθηση και μνήμη.</p>	
SIGMUND FREUD: ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΥΡΗΝΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ	Παράδοση - ΨΥΧΣ 224
Γιάννης Κουγιουμουτζάκης	<i>Δευτέρα 11:30-2:30, Δ 2 -B</i>
<p>Στο μάθημα θα εξετάσουμε τη συναρπαστική προσωπική ζωή και τη δύσκολη επιστημονική πορεία καθώς –και κυρίως- το βασικό πυρήνα του έργου του δημιουργού της Ψυχανάλυσης S. Freud. Πέρα από την έκθεση και συζήτηση της βασικής ψυχαναλυτικής θεωρίας για την αναπτυσσόμενη ανθρώπινη προσωπικότητα, στο μάθημα θα μελετήσουμε εργασίες/κείμενα του Freud, θα δούμε σχετικό ερευνητικό υλικό (video) και θα κλείσουμε με τα σύγχρονα ρεύματα της Ψυχανάλυσης. Προαπαιτούμενα μαθήματα: Κανένα. Τρόπος εξέτασης: Γραπτή.</p>	
ΒΡΕΦΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Παράδοση - ΨΥΧΣ 267
Μαριαλένα Σεμιτέκολου	<i>Τρίτη 5:30-8:30, Δ 1-Α</i>
<p>Στο πλαίσιο του μαθήματος αυτού θα εξεταστούν τα εξής θέματα: - Ο κλάδος της Αναπτυξιακής Ψυχολογίας (βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις, κρίσιμα ερωτήματα, ερευνητικός σχεδιασμός και μεθοδολογία) - Προγενετική ανάπτυξη και γέννηση - Βιολογική ωρίμανση - Γνωστική ανάπτυξη των βρεφών - Κοινωνική / συναισθηματική ανάπτυξη των βρεφών. Βασική βιβλιογραφία: M. Cole & S.R. Cole, <i>Η ανάπτυξη των παιδιών</i> (τόμος 1).</p>	
ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΘΕΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	Σεμινάριο - ΨΥΧΣ 358
Μαριαλένα Σεμιτέκολου	<i>Πέμπτη 11:30-2:30, Εργαστ. Ψυχολογίας</i>
<p>Στο σεμινάριο θα παρουσιαστούν και θα εξεταστούν (αξιολόγηση, σύγκριση, κριτική συζήτηση) κάποιες από τις βασικότερες, κλασικές θεωρίες που αφορούν στην ανθρώπινη ανάπτυξη. Μεταξύ άλλων, θα γίνει επισκόπηση και συζήτηση του έργου των Darwin, Baldwin, Hall, Stern, Piaget, Vygotsky, Freud, Bowlby & Ainsworth.</p>	
ΕΦΗΒΕΙΑ	Σεμινάριο - ΨΥΧΣ 359
Γιάννης Κουγιουμουτζάκης	<i>Δευτέρα 8:30-11:30, Σ 1</i>
<p>Στο σεμινάριο οι τεταρτοετείς και πιθανόν οι τριτοετείς φοιτητές θα μελετήσουν, θα παρουσιάσουν στην τάξη και θα γράψουν μια εργασία πάνω σε θέμα της σωματικής, γνωστικής, κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης κατά την εφηβεία.</p>	
ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΒΑΣΗ ΤΟΥ ΕΘΙΣΜΟΥ	Σεμινάριο - ΨΥΧΣ 360
Σταυρούλα Κυρκούλη	<i>Τετάρτη 2:30-5:30, Σ 2</i>
<p>Θα συζητηθεί σε βάθος η φυσιολογία της εξάρτησης και του εθισμού. Θα αναλυθούν πρόσφατα ερευνητικά άρθρα και άρθρα ανασκόπησης και θα τεθούν ερωτήματα όπως: τι είναι η ψυχολογική εξάρτηση, ποιος είναι ο ρόλος της μάθησης στην εξάρτηση, υπάρχει κληρονομική προδιάθεση στη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών;</p>	

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ	Παράδοση (Υ) - ΚΟΙΣ 100
Νίκος Παναγιωτόπουλος	Τετάρτη 5:30-8:30, Αίθ. Βιβλιοθήκης
<p>Στο πλαίσιο της παράδοσης αυτής θα αναλυθούν οι επιστημολογικές και μεθοδολογικές αρχές που θεμελιώνουν την αυτονομία της επιστήμης του κοινωνικού. Στη συνέχεια θα αποσαφηνιστούν οι σχέσεις της κοινωνιολογίας με τις άλλες κοινωνικές επιστήμες. Τέλος θα παρουσιαστούν τα κυρίαρχα συστήματα των αναλυτικών μεθόδων της με τρόπο ώστε να διευκρινιστεί ο επιστημονικός χαρακτήρας της επιστημονικής της προσέγγισης.</p>	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ	Παράδοση (Υ) - ΚΟΙΣ 103
Αντώνης Γεωργούλας	Τρίτη 11:30-2:30, Δ 3-7Α
<p>Το μάθημα αποτελεί μια εισαγωγή στο έργο των Καρλ Μαρξ, Εμίλ Ντυρκάιμ, Μαρξ Βέμπερ, Γκέοργκ Ζίμμελ και Τζορτζ Χέρμπερτ Μήντ. Η καινοτομία που εισάγουν οι στοχαστές αυτοί βρίσκεται στο ότι διατύπωσαν τις θεωρίες τους για την κοινωνία στηριζόμενοι στην επιστημονική μεθοδολογία. Στο μάθημα λοιπόν θα παρουσιαστούν τόσο οι κοινωνικές θεωρίες όσο οι μεθοδολογίες που επεξεργάζονται οι παραπάνω στοχαστές.</p>	
ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	Παράδοση - ΚΟΙΣ 117
Μανόλης Τζανάκης	Πέμπτη 5:30-8:30, Αίθ. Μιχελή
<p>Βασικοί στόχοι του μαθήματος είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες τις βασικές γνώσεις της ποιοτικής έρευνας και της εφαρμογής ερευνητικών τεχνικών που συνάδουν με αυτήν, να είναι σε θέση να κατανοήσουν τα στάδια του σχεδιασμού μιας ποιοτικής έρευνας και να ευαισθητοποιηθούν στα ηθικά ζητήματα που ανακύπτουν.</p> <p>Αρχικά συζητούνται οι βασικές επιστημολογικές διαιρέσεις στην κοινωνική έρευνα (ορθολογισμός και εμπειρισμός, επαγωγή και παραγωγικός συλλογισμός, μεθοδολογικός ολισμός και μεθοδολογικός ατομισμός, θετικισμός και αντιθετικισμός, εξήγηση και κατανόηση κ.α.) προκειμένου να δοθεί ένα περίγραμμα της διάκρισης μεταξύ ποιοτικής και ποσοτικής μεθοδολογίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην αντιδιαστολή της υποθετικο-παραγωγικής συλλογιστικής και της γνωσιοθεωρητικής στρατηγικής της «θεμελιωμένης θεωρίας» (Grounded Theory). Στη συνέχεια τίθενται κείρια ζητήματα στην ποιοτική έρευνα όπως αυτό της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας, της υποκειμενικότητας και της αντικειμενικότητας, της διασφάλισης της ανωνυμίας, της ταύτισης με τα υποκείμενα της έρευνας κλπ. Τέλος γίνεται εκτενής και συστηματική αναφορά στις ερευνητικές τεχνικές που συνάδουν με την ποιοτική κοινωνική έρευνα, ιδιαίτερα στη συνέντευξη (δομημένη, ημι-δομημένη, με ομάδες, ελίτ, κ.α.), στη συμμετοχική παρατήρηση, στη βιογραφική μέθοδο και στην ποιοτική ανάλυση γραπτών τεκμηρίων.</p>	
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ	Παράδοση - ΚΟΙΣ 131
Γιώργος Νικολακάκης	Δευτέρα 2:30-5:30, Δ 2-B
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ	Παράδοση - ΚΟΙΣ 134
Αρης Τσαντηρόπουλος	Παρασκευή 5:30-8:30, Δ 2-B
<p>Αντικείμενο του μαθήματος είναι η εξέταση των κυριότερων ανθρωπολογικών θεωριών, που αναπτύχθηκαν από τα μέσα του 20^{ου} αι. μέχρι σήμερα. Εκτενέστερες αναφορές θα γίνουν στο δομισμό, στο δομομαρξισμό, στην πολιτισμική οικολογία, στο νεοεξελικτισμό, στη συμβολική και ερμηνευτική ανθρωπολογία, στη θεωρία της πρακτικής και στις διάφορες μεταμοντέρνες θεωρήσεις της αποδόμησης και σχετικοποίησης της επιτόπιας έρευνας.</p> <p>Μεγάλο μέρος της προβληματικής των μαθημάτων θα επικεντρωθεί σε ανθρωπολογικές προσεγγίσεις ενός κόσμου που αλλάζει ραγδαία και ριζικά, γεγονός που σε κάποιες περιπτώσεις λειτουργούσε ως πρόκληση για να δοκιμαστούν προϋπάρχουσες θεωρίες με μεγάλη ισχύ, σε άλλες επέφερε ρήξη με προγενέστερες αντιλήψεις, ερευνητικές κατευθύνσεις και μεθόδους και σε άλλες την ανανέωσή τους.</p>	
ΜΙΚΡΟΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ	Παράδοση - ΚΟΙΣ 161
Αντώνης Αστρινάκης	Πέμπτη 11:30-2:30, Αίθ. Μιχελή
<p>Στην πρώτη φάση του μαθήματος θα εξεταστούν δυο από τις σημαντικότερες θεωρητικές προοπτικές της μικροκοινωνιολογίας: η <i>συμβολική αλληλόδραση</i> και η <i>θεωρία του ρόλου</i>. Η πρώτη επικεντρώνεται περισσότερο στην ενεργητική (και αναστοχαστική) κοινωνική συγκρότηση και δράση του ατόμου, ενώ η δεύτερη στους δομικούς προσδιορισμούς ή/και εξαναγκασμούς, στους οποίους υπόκειται η προαναφερθείσα συγκρότηση και δράση.</p> <p>Στη δεύτερη φάση του μαθήματος θα παρουσιαστεί η προσπάθεια που καταβάλλεται τις τελευταίες τρεις</p>	

δεκαετίες για την συνένωση των δυο αυτών προοπτικών σε μια κατά το δυνατόν ενιαία και εμπειρικά βασισμένη θεωρία της *δομικής συμβολικής αλληλόδρασης*, με επίκεντρο τις έννοιες του *εαυτού*, της *ταυτότητας*, του *ρόλου* και της *θέσης*, και τις μεταξύ τους σχέσεις ή συναρτήσεις.

ΤΟ ΦΥΛΟ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Παράδοση - ΚΟΙΣ 166 βλ. ΠΑΙΣ 145

Ζαχαρίας Παληός

Δευτέρα 5:30-8:30, Β 1–26

ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 385

Αντώνης Αστρινάκης

Παρασκευή 11:30-2:30, Σ 2

Στο σεμινάριο αυτό θα εξεταστούν συγκριτικά τέσσερις βασικές θεωρίες της κοινωνικής ταυτότητας: δυο «αδελφές» θεωρίες κοινωνιολογικής προέλευσης και δυο «αδελφές» θεωρίες ψυχολογικής προέλευσης. Πρόκειται για την θεωρία της *ταυτότητας* και της *ταυτότητας ρόλου*, από την πλευρά της κοινωνιολογίας, και την θεωρία της *κοινωνικής ταυτότητας* και της *κατηγοριοποίησης του εαυτού*, από την πλευρά της ψυχολογίας. Αν και ιδιαίτερα επίπονη η σύνθεση των τεσσάρων αυτών θεωριών, αν επιτευχθεί μπορεί να καλύψει ικανοποιητικά το μεγαλύτερο φάσμα συγκρότησης και λειτουργίας του «κοινωνικού» εαυτού.

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 386

Αντώνης Γεωργούλας

Δευτέρα 5:30-8:30, Σ 2

Η ανθρωπολογία πέρασε από τρεις κύριες φάσεις ως προς την αντίληψη του παρελθόντος. Την αρχική εξελικτική φάση διαδέχτηκε μια λειτουργική και/ή δομική που επικέντρωνε στην ανάλυση της συγχρονίας. Κατά την τρίτη και τελευταία φάση η ιστορία προσεγγίζεται ως κατασκευή και αναλύεται μέσα από τους τρόπους που τα υποκείμενα αντιλαμβάνονται και πραγματεύονται την ιστορία.

Στο σεμινάριο θα εξεταστεί η υποδοχή και οι εφαρμογές των τριών παραδειγμάτων στην Ελλάδα. Πρώτα θα επικεντρώσουμε στις σχέσεις ελληνικότητας-επιβιώματος και εκσυγχρονισμού-λειτουργικού κατάλοιπου, για να περάσουμε στη συνέχεια στην εξέταση των νέων κατασκευαστικών τάσεων.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ: ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 387

Γιώργος Νικολακάκης

Τρίτη 11:30-2:30, Σ 2

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΥΣΗΣ

Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 388

Νίκος Παναγιωτόπουλος

Πέμπτη 8:30-11:30, Σ 1

Στο πλαίσιο του σεμιναρίου θα επιχειρηθεί να καταδειχθεί πως η κοινωνιολογία της πολιτισμικής διάχυσης παραπέμπει στην κοινωνιολογία των φορέων παραγωγής, αναπαραγωγής και διάχυσης των συμβολικών αγαθών, και ιδιαίτερα στην κοινωνιολογία των τρόπων παραγωγής των συμβολικών αγαθών.

ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 389

Αρης Τσαντηρόπουλος

Πέμπτη 5:30-8:30, Σ 1

Αντικείμενο του σεμιναρίου είναι τα θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα που προκύπτουν απ' την λεγόμενη «έρευνα πεδίου». Με βάση μικρές ερευνητικές εργασίες των ίδιων των συμμετεχόντων στο σεμινάριο θα εξεταστούν ζητήματα όπως η επιτόπια έρευνα στην Ανθρωπολογία, η εθνογραφική συνέντευξη, η συμμετοχική παρατήρηση, η σκοπιά θεώρησης, η μεταφορά των εμπειρικών δεδομένων σε κείμενο κ.λπ.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΟΙΟΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Σεμινάριο - ΚΟΙΣ 390

Μανόλης Τζανάκης

Τρίτη 5:30-8:30, Σ 2

Το σεμινάριο αποσκοπεί στην εξοικείωση των φοιτητών και φοιτητριών με τις διαδικασίες ανάλυσης ποιοτικού εμπειρικού υλικού στις κοινωνικές επιστήμες. Παρουσιάζεται συνοπτικά η τρέχουσα συζήτηση περί ποιοτικής μεθοδολογίας στην κοινωνική έρευνα. Η έμφαση δίνεται στην επιστημολογική συλλογιστική της *Θεμελιωμένης*

Θεωρίας (Grounded Theory), η οποία συνιστά δόκιμο μεθοδολογικό «παράδειγμα» εκπόνησης ποιοτικών ερευνών. Η παρουσίαση της Θεμελιωμένης Θεωρίας επικεντρώνεται στο κεντρικό ζήτημα σύνδεσης θεωρίας και εμπειρίας, αλλά και σε περισσότερο τεχνικά ζητήματα όπως η δειγματοληψία, η κωδικοποίηση και η κατασκευή εξηγητικών μοντέλων. Η έμφαση δίνεται στις διαδικασίες συλλογής και ανάλυσης ποιοτικού εμπειρικού υλικού, με βάση το εξειδικευμένο πρόγραμμα QSR NUD*IST VIVO.

Μέσω της συγκρότησης μικρών ερευνητικών ομάδων εργασίας λαμβάνει χώρα ένας θεματικός καταμερισμός έργου και κάθε φοιτητής/τρια αναλαμβάνει να συγγράψει και να παρουσιάσει μια εργασία που, αν και συνδέεται οργανικά με τις εργασίες των υπόλοιπων φοιτητών, έχει τη δικιά της αυτονομία. Ο στόχος είναι η μαθητεία στη συλλογική εργασία αλλά και στον τρόπο που λαμβάνει χώρα ο καταμερισμός έργου σε αντίστοιχα ερευνητικά προγράμματα.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

Άσκηση - ΠΑΙΣ 010

Ε. Καρίμαλη, Μ. Καμπανάκης, Ν. Παπαχριστόπουλος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

Παράδοση - ΠΑΙΣ 100

Καλλιόπη Πηγάκη

Τρίτη 2:30-5:30, Δ 2-B

Στην παράδοση αυτή θα εξεταστούν τα εξής θέματα: Αντικείμενο και έννοια της αγωγής. Σκοποί και μέσα της αγωγής. Βασική ορολογία της παιδαγωγικής διαδικασίας. Κλάδοι της παιδαγωγικής επιστήμης. Σύντομη εισαγωγή στη μεθοδολογία της παιδαγωγικής έρευνας. Σύντομη θεώρηση των βασικών προβλημάτων της Παιδαγωγικής. Σύντομη ιστορική εξέλιξη της παιδαγωγικής σκέψης (μεγάλοι παιδαγωγοί και σύγχρονες απόψεις της Παιδαγωγικής).

ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Παράδοση - ΠΑΙΣ 104

Ε. Κορνάρου

Παρασκευή 5:30-8:30, Δ 2-Γ

ΕΙΔΙΚΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Παράδοση - ΠΑΙΣ 105

Συμεών Δεγερμετζίδης

Σάββατο 8:30-11:30, Δ 2-B

Στόχος του μαθήματος είναι η παροχή όλων των θεμελιωδών γνώσεων που μας οδηγεί από το λογοτεχνικό γεγονός στη διδακτική προοπτική του, αποδίδοντας βαρύνουσα σημασία στις διάφορες Θεωρητικές Σχολές. Προχωρούμε στη σύνθεση ενός πλέγματος παραγόντων που εφαρμόζονται στην προσπέλαση λογοτεχνικών κειμένων της νεότερης Ελλάδας και αφορούν στην ερμηνευτική ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται, επιπλέον, σε θέματα δομικής προσέγγισης, γλωσσολογικής μελέτης, ανθρωπολογικών αναλογιών, υφολογικών συσχετίσεων, φαινομενολογικών προεκτάσεων, φορμαλιστικών λειτουργιών, ψυχαναλυτικών παραμέτρων και διαλεκτικής προοπτικής.

Οι διδακτικοί σκοποί κάθε μαθήματος έπεται από τη θεωρητική οριοθέτηση των επιμέρους φάσεων, ολοκληρώνονται με την εφαρμογή τους σε ενδεικτικές περιπτώσεις ασκήσεων σύμφωνα με ανάλογες οδηγίες για το σχέδιο διδασκαλίας.

Βιβλιογραφία: Π. Πηγάκη, *Προετοιμασία, σχεδιασμός και αξιολόγηση της διδασκαλίας – Διδακτική Μεθοδολογία* (Αθήνα: Γρηγόρης, 2003). Β. Αποστολίδου και Ε. Χοντολίδου, *Λογοτεχνία και εκπαίδευση* (Αθήνα: Τυπωθήτω, 1999). Ε. Φρυδάκη, *Η Θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας* (Αθήνα: Κριτική, 2003). Α. Δρουκόπουλος, *Η Διδασκαλία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο και στο Ενιαίο Λύκειο* (Αθήνα: Μεταίχμιο, 2004). Α. Κατσίκη-Γκίβαλου, *Λογοτεχνική ανάγνωση και διδακτικές εφαρμογές – Δημοτικό-Γυμνάσιο-Λύκειο* (Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2001).

ΤΟ ΦΥΛΟ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Παράδοση - ΠΑΙΣ 145 / ΚΟΙΣ 166

Ζαχαρίας Παληός

Δευτέρα 5:30-8:30, Β 1-26

Η γυναίκα στην ιστορία παρουσιάζεται υποταγμένη στον άνδρα και την κοινή γνώμη. Τα δύο φύλα, μέσω μιας διαρκούς ανακωχής επιβεβλημένης από ένα "modus operandi", έχουν μεταφέρει την ουσία και τα χαρακτηριστικά των διαφορών και συγκρούσεων τους έως σήμερα. Οι διαφορές και οι συγκρούσεις αυτές αντανακλώνται και νομιμοποιούνται στο σύνολο των δομών και των λειτουργιών των σύγχρονων κοινωνιών, πολύ περισσότερο απ' ό,τι στο παρελθόν.

Στο πλαίσιο της ανάπτυξης του αντικειμένου εξετάζονται τα παρακάτω θέματα: Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις εμφυλοποίησης, Θεωρίες Κοινωνικοποίησης, Φύλο και Εκπαίδευση, Φύλο και κοινωνική τάξη, Φύλο και Θρησκεία, Εργασιακά και πολιτικά δικαιώματα της Ελληνίδας, Η γυναίκα στην κλασική αρχαιότητα, το Φεμινιστικό κίνημα.

Ζαχαρίας Παληός

Ο εκπαιδευτικός συνεχίζει να διαδραματίζει ένα από τους σημαντικότερους – αν όχι τον σημαντικότερο – ρόλους στην εκπαίδευση. Αποτελεί τον διαμεσολαβητή μεταξύ των μαθητών και της κοινωνίας. Το έργο του θεωρείται το μαύρο κουτί του εκπαιδευτικού συστήματος. Το Σεμινάριο πραγματοποιείται μεταξύ άλλων τα παρακάτω:

Κοινωνικοποίηση και Ανισότητας. Κοινωνική αναπαραγωγή και σχετική αυτονομία του Εκπαιδευτικού. Ο Πυγμαλίων στην Τάξη. Οι εκπαιδευτικοί της Α΄βαθμιας, Β΄βαθμιας & Γ΄βαθμιας εκπαίδευσης. Μόρφωση και επαγγελματικές προοπτικές - ανεργία και εναλλακτικές λύσεις. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Βιβλιογραφία: P. Bourdieu κ.ά., *Οι Κληρονόμοι* (Αθήνα: Καρδαμίτσα, 1993). Ι. Πυργιωτάκης, *Η Οδύσσεια του διδασκαλικού επαγγέλματος* (Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη, 1992). Ι. Σολομών, *Basil Bernstein: Παιδαγωγικοί Κώδικες & Κοινωνικός Έλεγχος* (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1991). Ι. Σολομών Γ. & Κουζέλης, *Πειθαρχία και Γνώση* (Αθήνα: Εταιρεία Μελέτης των Επιστημών του Ανθρώπου, 1994). Κ. Τσουκαλάς, *Εξάρτηση και Αναπαραγωγή* (Αθήνα: Θεμέλιο, 1979). Α. Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης* (Αθήνα: Παπαζήσης, 1985). Π. Γιαννακάκη, *Ο εκπαιδευτικός διαμεσολαβητής* (Αθήνα: Βασδέκη, 1997). P. Bourdieu, *Homo Academicus* (Λονδίνο: Polity Press, 1996). P. Lortie, *Sociology of the Teacher* (Σικάγο: The University of Chicago Press, 1977).

Καλλιόπη Πηγιάκη

Τετάρτη 2:30-5:30, Σ 1

Εξετάζεται η εξέλιξη της παιδαγωγικής σκέψης σε σχέση με τον προβληματισμό για τις διαδικασίες και το περιεχόμενο της οργανωμένης παροχής παιδείας από το 1632 (Didactica Magna) μέχρι σήμερα. Ειδικότερα εξετάζονται: Οι διδακτικές αρχές του Comenius, η επίδραση του νατουραλισμού στο θέμα της αγωγής με την εκδοχή της μάθησης ως έκφρασης φυσικής ελευθερίας και ως ανακάλυψης, ο παιδαγωγικός ανθρωπισμός με την έμφασή του στον ορθό λόγο, η προσωποκεντρική παιδαγωγική με την έμφασή της στην εσωτερική ανάπτυξη του ανθρώπου, η συναισθηματική ανάπτυξη στο σχολείο με το παιχνίδι ως μέσο αγωγής, η παιδαγωγική ως εφαρμοσμένη Ηθική και ως το διαλεκτικό αποτέλεσμα πολιτισμού και σχολείου, η οργάνωση της διδασκαλίας σε στάδια, οι αρχές του σχολείου εργασίας, η έμφαση στη νοητική ανάπτυξη του παιδιού, η κίνηση ενάντια στην οργάνωση της σχολικής τάξης, τα σχολεία του Decroly και της Montessori, η αγωγή ως ελεύθερη ομαδική εργασία, το σοσιαλιστικό σχολείο, η πολυτεχνική εκπαίδευση, το ελεύθερο σχολείο, η θεωρία της αποσχολοιοποίησης, οι θεωρίες των διδακτικών ταξινόμιών, η θεωρία της μάθησης ως στρατηγικής δόμησης και ανακάλυψης, οι θεωρίες της πολλαπλής νοημοσύνης και της συναισθηματικής νοημοσύνης, η θεωρία της κριτικής παιδαγωγικής και η επίδραση της μετανεωτερικότητας στην παιδαγωγική σκέψη.

Ε. Κορνάρου

Πέμπτη 2:30-5:30, Σ 2

Συμεών Δεγερμετζίδης

Παρασκευή 5:30-8:30, Σ 1

Το Σεμινάριο αυτό επιδιώκει να οριοθετηθεί καταρχάς η διδακτική διάσταση των παραπάνω γνωστικών πεδίων στο Γυμνάσιο και το Λύκειο, να ορισθεί η διδακτική του περιγραφικού, του αφηγηματικού, του κριτικού/αποφαντικού λόγου, των ποικίλων κειμενικών ειδών και να επισημανθούν τα νευραλγικά σημεία της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας (Σχολές, περίοδοι, χαρακτηριστικά, τάσεις, κύριοι εκπρόσωποι).

Η Ειδική Διδακτική αποσκοπεί στο να διευκρινιστούν οι γενικοί και ειδικοί σκοποί του μαθήματος, να τονισθεί η αποτελεσματικότητα της συνδρομής διάφορων εποπτικών μέσων, να εξετασθούν οι μορφές και η πορεία της διδασκαλίας, να υπογραμμιστούν οι καθοριστικές για αυτήν ενέργειες, να εφαρμοστούν οι ενδεδειγμένες κάθε φορά μέθοδοι και να αναζητηθούν οι καταλληλότερες τεχνικές για να αξιολογηθούν οι μαθητές. Επιπλέον, αξιοσημείωτο είναι ότι η συγκριτική προσέγγιση της εθνικής και παγκόσμιας λογοτεχνικής παραγωγής εμβαθύνει την κειμενική προθετικότητα και φωτίζει πολύπλευρα τη σχέση λογοτεχνίας και γλώσσας, αναδεικνύοντας τον κριτικό στοχασμό. Ο ερμηνευτικός χαρακτήρας κάθε κειμένου αντανάκλα το λογοτεχνικό ρεύμα στο οποίο ανήκει και, παράλληλα, το θεωρητικό υπόβαθρο ανιχνεύεται στην αναζήτηση διδακτικών στόχων, τη μεθόδευση της διδασκαλίας και την ερμηνευτική προσπάθεια, καθώς και στην ανάδειξη τρόπων διδακτικής αξιολόγησης.

Βιβλιογραφία: Γ. Α. Παπακωστόλα-Γιανναρά, Α. Παπαδόπουλος και Α. Στέφος, *Η Διδασκαλία στα κείμενα και στη γλώσσα* (Αθήνα: Παπαδήμας, 2000). Δ. Τομπαιδής, *Διδασκαλία Νεοελληνικής Γλώσσας* (Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 1995). Κ. Ασπρουλάκης, *Συμβολή στη Διδακτική των φιλολογικών μαθημάτων* (Αθήνα: Κώδικας, 1994). Α. Στέφος, *Νέα Ελληνική Γραμματεία – Ερμηνευτικές και διδακτικές δοκιμές* (Αθήνα: Πορεία, 2001). Χ. Χαραλαμπάκης, *Γλώσσα και εκπαίδευση – Θέματα διδασκαλίας της νεοελληνικής γλώσσας* (Αθήνα: Γεννάδειος Σχολή, 1994).

